

VEREENIGING TOT BEOEFENING VAN
OVERIJSSELSCH REGT EN GESCHIEDENIS

VERSLAGEN EN
MEDEDEELINGEN

VIJF EN VIJFTIGSTE STUK
TWEDE REEKS - EEN EN DERTIGSTE STUK

N.V. DEVENTER BOEK- EN STEENDRUKKERIJ
VROEGER FIRMA J. DE LANGE — 1939

F. A. HOEFER

Cliché welwillend afgestaan door
Drukkerij Schipper te Hattem

IN MEMORIAM F. A. HOEFER.

DOOR

J. GEESINK.

Den 7en October 1938 is te Zeist overleden een onzer oudste en meest bekende medeleden, *de Generaal-Majoor der Artillerie b.d. F. A. Hoefer*, lange jaren lid van het bestuur onzer vereeniging en tevens Directeur van het Museum te Zwolle.

Frederic Adolphe Hoefer werd 14 Mei 1850 te Sittard geboren. Hij studeerde aan de Koninklijke Militaire Academie te Breda, werd 18 Juli 1871 benoemd tot tweede luitenant der artillerie en 2 Januari 1877 bevorderd tot eerste luitenant. Ten gevolge van een ongeval, hem tijdens militaire oefeningen overkomen, zag hij zich genoodzaakt den militairen dienst te verlaten, waaraan echter zijn hart verpand bleef.

In de burgermaatschappij teruggekeerd was de heer Hoefer aanvankelijk werkzaam als hoofdcommies bij de Hollandsche IJzeren Spoorwegmaatschappij, waarna hij in 1882 vanwege de toenmalige Nederlandsche Bell-Telefoon de uitnoodiging ontving om de leiding op zich te nemen van de te Rotterdam op te richten telephooninrichting, welk aanbod hij aanvaardde. In 1884 kwamen ook de telephoonnetten te Dordrecht, Delfshaven, Maassluis en Hoek van Holland onder zijn leiding tot stand. Sedert 1885 was hij tevens directeur van de maatschappij voor tijdaanwijzing.

Hij was een warm en geestdriftig vaderlander, wien de nationale gedachte steeds heilig was, iemand die als volbloed soldaat het bewijs gaf, dat militaire deugden juist die zijn, welke elken degelijken en plichtsgetrouwen staatsburger sieren. Toch ligt voor ons het zwaartepunt niet in zijn

officiersloopbaan, doch geheel in zijn verdiensten als geschiedvorschcr en oudheidkundige. Zijn belangrijke en veelzijdige arbeid blijkt niet alleen uit zijn talrijke geschriften, doch ook uit zijn practisch werk in en voor archieven, musea en andere instellingen van dien aard.

Na zijn tweede huwelijk op 18 Juni 1890 met C. M. baronesse van Heemstra vestigde hij zich te *Hattem* en, werkzaam van aard als hij was, vond hij al spoedig in Hattem, een plaats met een belangrijk oud verleden, iets dat zijn bijzondere aandacht kreeg. De *Gaasberg* aldaar werd het onderwerp van zijn belangstelling. Ouderen onder ons weten nog van de opgravingen door hem aldaar gedaan. Het was bij die gelegenheid, dat ik in 1894 in het toen te Hattem bestaande Volkskoffiehuis, gelegen in de Kruisstraat, bij een door hem ingerichte tentoonstelling van opgegraven voorwerpen voor het eerst kennis met hem mocht maken, een kennismaking, waarvan wij toen niet konden vermoeden dat deze als het ware er een zou worden voor het leven.

Zeer religieus man als de heer Hoefcr was, trof hem al spoedig den zeer vervallen toestand van de oude kerk ter plaatse, en het is mede aan hem te danken dat dit thans zoo fraaie gebouw als een sieraad van Hattem daar staat. Van zijn hand verscheen tevens het van veel historischen zin getuigenis gevende en mooi uitgevoerde werk: „de kerk van Hattem”, uitgegeven in de werken van de Vereeniging „Gelre”. Ook dient hier te worden genoemd de Dijkpoort ter plaatse, eveneens door zijn onvermoeide pogingen en goede zorgen gerestaureerd. Daarnaast schonk hij zijn aandacht aan het merkwaardige oud-archief van Hattem, dat in een verwaarloosde toestand verkeerde en waaraan later door hem een alleszins passende bewaarplaats kon worden gegeven in de genoemde Dijkpoort. Uit dezen tijd dateert de uitgave van de rekeningen van de Stad Hattem over 1460—1487 in de „Bijdragen van het Historische Genootschap”.

Bij dit alles bleek het echter, dat de thans overledene voorbestemd was om op ruimer terrein werkzaam te zijn. Reeds kort na zijn vestiging te Hattem 25 October 1892 werd hem op initiatief van wijlen Ds. Jhr. W. F. Trip van Zondtlandt, destijds predikant te Hattem, het lidmaatschap onzer vereeniging aangeboden. Waardoor hij reeds in 1893 zijn eerste vergadering mede maakte te Oldenzaal, waarop al spoedig in 1894 de benoeming volgde eerst tijdelijk en vervolgens als definitief Directeur van het Museum, dit in de plaats van Mr. J. W. Mulder, die door vertrek naar Alkmaar deze functie moest neerleggen. Van toen af, 30 October 1894, werd hij tevens gekozen tot lid van het bestuur onzer vereeniging, dat hij is gebleven tot aan zijn vertrek uit Zwolle in het begin van 1931. Dat vooral het Directeurschap van het Museum voor hem geen sinecure is geweest, is ons allen maar al te goed bekend. Bij de aanvaarding hiervan was het Museum gevestigd aan het A-plein te Zwolle. Gewerkt heeft hij daar met de bescheiden middelen die hem ten dienste stonden, niettegenstaande hij last had van allerlei inconveniënten. Wat was het hem dan ook een reden van groote voldoening toen hij ons in 1903 kon mededeelen dat hij er in geslaagd was het fraaie oude patriciërshuis „*het huis Helmich*” aan de *Melkmarkt* te Zwolle, een huis dat dreigde te worden afgebroken, te behouden, iets waarvoor hij later dan ook de dank der Hooge Regeering heeft mogen ontvangen, toen wij op 6 Juli 1905 onder zijn leiding in tegenwoordigheid van een groote schare leden en belangstellenden *in dit gebouw het Museum* mochten heropenen. Bij die gelegenheid heeft nu wijlen Jhr. Mr. Victor de Stuers het dan ook zoo duidelijk gezegd: „dat dit huis hier staat, hebben wij aan U mijnheer Hoefer te danken”.

Vèèl, zèèr veel heeft de heer Hoefer voor de Vereeniging gedaan, het bestuurslidmaatschap vervulde hij met grooten ijver, tal van bestuurs- en ledenvergadering heeft hij verrijkt

met zijn adviezen en voordrachten. Wij kunnen hier niet opnoemen alle onderwerpen waarover hij heeft gesproken en geschreven, wij noemen slechts: *de klokken van Kampen, klokke opschriften* in verschillende plaatsen in de provincie, *het klokkespel van Zwolle, plaatsbeschrijvingen van Zwolle, Blokzijl, Dalfsen, Giethoorn, Hasselt, Kuinre, Ommen, Ootmarsum, Rijssen, Staphorst en Wijhe*. Ook bezorgde hij de uitgave van het tweede deel van de kroniek van *Nagge*. Als men dan ook de lijst ziet van al zijn geschriften, dan zal ieder getuigen: Wat heeft de heer Hoefer gewerkt en wat moeten wij hem daar dankbaar voor zijn!

Wij herinneren nog aan zijn studie en adviezen voor het opsporen en het vaststellen van gegevens ten behoeve van de verschillende *gemeente-wapens* — inzonderheid van de kleinere plaatsen — onzer provincie, toen deze wapens alle moesten worden aangebracht in de gebrandschilderde ramen in de Nieuwe Statenzaal te Zwolle in 1898. Ook werkte hij krachtdadig mede tot het behoud en de restauratie van *het oude romaansche Kerkje te Wilsum, het stadhuis van Hasselt, het Gothische huis te Kampen, het Reventer* nu handelsschool en de voormalige *librye van het Broerenklooster* nu militielokaal, te *Zwolle*. Zijn lidmaatschap van de Rijkscommissie voor de Monumentenzorg, waartoe hij op 7 Juli 1903 werd aangezocht, verleende hem zulk een grooten invloed. Nog tot in de laatste jaren hield hij zich bezig met het voorbereiden tot restauratie van de *kerken van Wijhe en Windesheim*. Hij heeft beschermd alles wat schoon was in ouden zin. Hoe kon deze strijdlustige in vuur geraten, wanneer oude gebouwen of monumenten met ondergang werden bedreigd! Maar het meest danken wij hem voor hetgeen hij was *als mensch* tegenover mensch. Hij was een altijd vroolijke en opgewekte confrater, die de gesprekken steeds op hooger peil bracht. In dien geest is hij met zijn werk en zijn persoonlijkheid voor ons een groote zegen geweest. Geen wonder dan ook, dat zijn vele vrienden hem bij gelegenheid van zijn 80sten ver-

jaardag op 14 April 1930 bij monde van wijlen Mr. Dr. I. A. van Roijen en in tegenwoordigheid van een groote schare belangstellenden onder wie de Commissaris der Koningin in Overijssel, voor dit alles gaarne hulde hebben gebracht onder aanbieding van een bronzen borstbeeld op marmereen zuil uit erkentelijkheid voor het onnoembaar vele dat de toenmalige jubilaris voor het museum had gedaan en dat op de heele inrichting van hetzelfde zoo zeer zijn persoonlijk stempel had gedrukt. Wij hebben dit borstbeeld toen dankbaar aanvaard als een blijvende gedachtenis, een gedachtenis, die toen zoo spontaan tot uiting is gekomen als een bewijs van de hooge waardeering en dat thans in het museum staat om het verre nageslacht naast zijn vele werken, te herinneren aan de beteekenis van den thans overledene en zijn verdiensten voor onze provincie op zoo velerlei gebied.

Heel het leven van dezen harden werker is „plicht” geweest, en het werk waaraan hij zich gaf had hem geheel. Dat werk was als reeds gezegd, in de eerste plaats de geschiedenis en oudheidkunde van ons gewest, ja van ons geheele land en daaraan heeft deze zoo geestdriftige Nederlander zich gegeven met al zijn kracht en speurzin. Naast dit alles bleef hij toch ook de militair, dit kwam ten volle naar voren in 1914 bij het uitbreken van den grooten oorlog. Hoe was hij toen direct de man, die niet aarzelde en die meende als Nederlander verplicht te zijn, zijn Koningin en Vaderland in moeilijke dagen te moeten dienen, eerst als commandant van het station te Zwolle en vervolgens als commandant van de interneringsdepôts te Kampen, Nunspeet, Gaasterland en Hattem. Terecht prijkt dan ook zijn Medaillon-portret in het monument, opgericht door het Belgische Volk te Amersfoort.

Ja, onnoemlijk veel heeft de heer Hofer tot stand gebracht wij wijzen nog op het behoud van het kasteel „de Doorwerth” en het daar in door zijn bemoeiingen ondergebrachte

XXXVIII

Artillerie Museum en op het *Nederlandsche Openlucht Museum bij Arnhem*, waartoe hij mede het initiatief heeft willen nemen.

De nagedachtenis van deze sterke, edele figuur, die in zijn lang leven zooveel heeft gedaan inzonderheid voor onze Vereeniging en het Museum worde hier in allen eerbied herdacht. Wij en zij, die na ons komen, zullen hem met groote dankbaarheid en waardeering blijven gedenken.

J. GEESINK.
